

Ляшук К.П.викладач кафедри маркетингу та менеджменту
Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту**Liashuk Kateryna**

Khmelnitsky Cooperative Trade and Economic Institute

**КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ЯК БАЗИС КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
У БІЗНЕСОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ УКРАЇНИ****THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT
AS THE BASIS OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY
IN THE BUSINESS ENVIRONMENT OF UKRAINE**

У статті розглянуто основні терміни та поняття концепції сталого розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Досліджено передумови виникнення концепції та еволюційні процеси її становлення і розвитку у світі. Охарактеризовано основні етапи впровадження концепції сталого розвитку в Україні. Досліджено змістовий аспект цілей сталого розвитку з урахуванням специфіки національного розвитку та зіставлено глобальні цілі сталого розвитку із цілями сталого розвитку для України. Проаналізовано національні практики корпоративної соціальної відповідальності в контексті цілей сталого розвитку за період 2016–2019 рр. На основі аналізу динаміки пріоритетних цілей сталого розвитку виокремлено основні найпоширеніші практики корпоративної соціальної відповідальності, які запроваджують національні компанії, та визначено стратегічно важливі напрями соціальної діяльності в рамках цілей сталого розвитку, що залишаються поза увагою. Окреслено напрями подальших досліджень.

Ключові слова: сталий розвиток, цілі сталого розвитку, корпоративна соціальна відповідальність, практики корпоративної соціальної відповідальності.

В статье рассмотрены основные термины и понятия концепции устойчивого развития корпоративной социальной ответственности. Исследованы предпосылки возникновения этой концепции, эволюционные процессы ее становления и развития в мире. Охарактеризованы основные этапы внедрения концепции устойчивого развития в Украине. Исследован содержательный аспект целей устойчивого развития с учетом специфики национального развития и сопоставлены глобальные цели устойчивого развития с целями устойчивого развития для Украины. Проведен анализ национальных практик корпоративной социальной ответственности в контексте целей устойчивого развития за период 2016–2019 гг. На основе анализа динамики приоритетных целей устойчивого развития выделены основные распространенные практики корпоративной социальной ответственности, внедренные национальными компаниями. Определены те стратегически важные направления социальной деятельности предприятий в рамках целей устойчивого развития, которые остаются без внимания. Определены направления дальнейших исследований.

Ключевые слова: устойчивое развитие, цели устойчивого развития, корпоративная социальная ответственность, практики корпоративной социальной ответственности.

Corporate social responsibility practices in Ukraine renew every year. Companies are targeting the vector of social investment not only for social needs but also for their core business. Sustainable development of Ukraine is closely connected with the conduct of socially responsible business and, if large domestic companies conduct it predominantly by taking into account basic principles of social responsibility, then small and medium-sized enterprises do not fully understand the role and importance of social responsibility, in particular sustainable development. There is a lack of understanding of the benefits of introducing corporate social responsibility practices to meet Ukraine's sustainable development goals, which, in our view, necessitates the study of these processes. The purpose of the article is to explore the following goals: to research and compare global sustainable development goals with sustainable development goals for Ukraine; to characterize the dynamics of the priority goals of sustainable development in the period from 2019 to 2019; to highlight the most accentuated niches of achieving the goals of sustainable development in the context of social initiatives of domestic organizations.

The main terms and ideas of sustainable development concept of corporate social responsibility are considered in the article. Prerequisites of this concept origin and evolutionary processes of its formation and development in the world are investigated. The basic principles of the concept are defined, the processes of implementation of the sustainable development concept in Ukraine are described. The substantive aspect of the Sustainable Development Goals is explored, taking into account the specifics of national development and the global Sustainable Development Goals are compared with the Sustainable Development Goals for Ukraine. National corporate social responsibility practices in the context of 2016-2019 sustainable development goals are analyzed. Based on the analysis of Sustainable Development Goals dynamics the most common corporate social responsibility practices introduced by national companies are studied and strategic areas of social activity within the Sustainable Development Goals are identified and outlined. The directions of further research are outlined.

Key words: sustainable development, sustainable development goals, corporate social responsibility, corporate social responsibility practices.

Постановка проблеми. Із кожним роком практики корпоративної соціальної відповідальності в Україні набувають нових обрисів. Компанії спрямовують вектор соціальних інвестицій не тільки на здійснення соціальних потреб, а й на здійснення своєї основної діяльності.

У 1987 р. Генеральна Асамблея ООН заявила: «Забезпечення сталого розвитку людства – найважливіша проблема, що стоїть перед світовою спільнотою». Актуальність цієї заяви не можна заперечувати і сьогодні, оскільки системності набуває загострення більшості соціальних проблем: забезпечення здорового способу життя, якісної освіти, захист екосистем, упровадження раціональних моделей споживання.

Сталий розвиток України тісно пов'язаний із веденням соціально відповідального бізнесу, і якщо великі вітчизняні компанії ведуть його переважно з урахуванням і дотриманням базових принципів соціальної відповідальності, то малі і середні підприємства не до кінця усвідомлюють роль і значення соціальної відповідальності, зокрема й у забезпеченні сталого розвитку. Відсутнє розуміння переваг запровадження практики корпоративної соціальної відповідальності у забезпеченні цілей сталого розвитку України, що, на нашу думку, зумовлює необхідність дослідження цих процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну наукову увагу до проблем розроблення концепції сталого розвитку та її базових принципів приділяли такі зарубіжні науковці, як Дж. Елкінгтон, А. Керолл, К. Девіс. Проблематика сучасних засад концепції сталого розвитку в нашій державі розглядається в працях Л. Бобко, Ю. Бас, Ю. Баюри, І. Лебедева. Разом із тим актуальним є вивчення основних етапів становлення концепції сталого розвитку в Україні та дослідження впровадження основних практик корпоративної соціальної відповідальності вітчизняними організаціями.

Метою дослідження є аналіз та зіставлення глобальних цілей сталого розвитку із цілями сталого розвитку для України; характеристика

динаміки пріоритетних цілей сталого розвитку в період 2000–2019 рр.; виокремлення найбільш акцентованих ніш досягнення цілей сталого розвитку в контексті соціальних ініціатив вітчизняних організацій.

Виклад основного матеріалу дослідження.

За останні десятиліття стали активніше запроваджуватися практики корпоративної соціальної відповідальності в управлінській діяльності вітчизняних організацій. Поняття «корпоративна соціальна відповідальність» визнано на найвищому державному рівні, забезпечення заходів у рамках Цілей сталого розвитку увійшло до порядку денного багатьох компаній. Розвиток процесів, що цьому передували, вивчено та викладено у статті.

Початок ХХІ ст. характеризувався істотним погіршенням стану довкілля та виникненням додаткових екологічних проблем, саме ці причини зумовлюють появу і розвиток концепції корпоративної стійкості.

Наукове товариство дійшло висновку, що успішне ведення бізнесу можливе лише за гармонійного поєднання економічних, екологічних, соціальних та етичних аспектів.

Основоположником фундаментальних засад розвитку даної концепції був англійський науковець Дж. Елкінгтон. У 1994 р. Дж. Елкінгтон він увів поняття «триєдиний підсумок» (triple bottom line, TBL), яке ґрунтувалося на економічних, соціальних та екологічних аспектах функціонування організації [1, с. 91].

Дж. Елкінгтон уважав, що корпоративна стійкість забезпечується не лише довгостроковим розвитком компанії, а й практичною реалізацією заходів із підвищення життєздатності екосистем, співтовариств та економіки [1, с. 92].

М. Каптейн, Дж. Уемп (2001 р.) відзначали, що це баланс економічної, екологічної та соціальної відповідальності, індикатор довіри всіх зацікавлених сторін компанії [2, с. 93].

На думку Т. Діллік, К. Хокертс (2002 р.), корпоративна стійкість – це задоволення прямих та опосередкованих інтересів зацікавлених

сторін компанії (акціонерів, співробітників, споживачів та ін.), що не суперечить потребам майбутніх поколінь [3, с. 131].

Р. Штойер, М. Ленджер, А. Конрад, А. Мартінуці (2005 р.) у своїй роботі визначали, що корпоративна стійкість – це модель, якою керуються корпорації у своїй економічній, соціальній та екологічній діяльності у короткостроковій і довгостроковій перспективі [4, с. 265].

Трактування поглядів науковців на поняття корпоративної стійкості дещо відрізняються одне від одного, проте зводяться до єдиного твердження, що це – гармонійне ведення бізнесу для задоволення економічних, екологічних та соціальних потреб. Дане твердження трансформувалося в поняття «триєдиний підсумок», яке визначається як гармонійне поєднання трьох компонентів: економічної сфери (економічне процвітання), екологічної сфери (збереження і відтворення природних ресурсів) та соціальної сфери (соціальна справедливість та підвищення якості життя). У гармонійному поєднанні цих складників полягає суть сталого розвитку.

У своїх наукових працях Дж. Елкінгтон розробив модель потрійних цілей сталого розвитку, яка отримала своє позначення як ЗР (People, Planet, Profits) – «люди – планета – прибуток», що адаптивно інтегрується у тотожні їм «соціальна сфера – екологічна сфера – економічна сфера» [5].

На перетині кожної зі сфер даної моделі прослідковується утворення додаткових чотирьох сфер, які можна визначити як *принципи концепції корпоративної стійкості* (рис. 1):

Рис. 1. Інтегрована модель триєдиного підсумку та ЗР

- *терпимість* (поєднання суспільства і навколишнього середовища);
- *справедливість* (поєднання суспільства та економічної сфери);

– *життєздатність* (поєднання екологічної та економічної сфер);

– *сталий розвиток*.

На нашу думку, можна трактувати *сталий розвиток* як таку модель управління організацією, що заснована на комплексному підході до вирішення економічних, соціальних та екологічних завдань, коли управлінські рішення приймаються для досягнення оптимальних результатів у цих сферах.

Найпоширенішим нині визначенням поняття сталого розвитку є «такий розвиток країн і регіонів, коли економічне зростання, матеріальне виробництво та споживання, а також інші види діяльності суспільства відбуваються в межах, які визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення і підтримувати життєдіяльність теперішніх та майбутніх поколінь» [6].

За матеріалами Конференції ООН із навколишнього середовища і розвитку (1992 р.) *сталий розвиток* трактується як такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність прийдешніх поколінь задовольняти свої власні потреби [7].

Сам термін «сталий розвиток» (sustainable development) з'явився в 1980 р., коли світ побачила «Всесвітня стратегія охорони природи» (ВСОП), підготовлена Міжнародною спілкою охорони природи. Дана стратегія містила принципово нові для того періоду положення: «*збереження природи нерозривно пов'язане з питанням розвитку, а сам розвиток суспільства має відбуватися лише за умови збереження природи*» [6].

До початку 80-х років ХХ ст. розвиток організацій пов'язували тільки з економічним складником, його прогресом та зростанням економічної ефективності (50–60-ті роки). Пізніше, у 70-х роках, гостро постало питання несправедливого розподілу прибутків та стрімкого зростання бідності у країнах, що розвиваються. Зросла актуальність питань соціальної справедливості, яку поставили на один рівень з економічною ефективністю.

У 80-х роках загострення екологічних проблем дало привід справедливо вважати їх пріоритетними для розгляду та вирішення; окрім того, світова спільнота однозначно дійшла до висновку, що ці проблеми безпосередньо впливають на подальший розвиток країн. Провідні організації визнали необхідність гармонійного поєднання трьох складників (економіки, екології та суспільства), що надалі досліджувалося у відповідній концепції корпоративної соціальної відповідальності – концепції корпоративної соціальної стійкості [8]. Історичні етапи виникнення та становлення концепції сталого розвитку наведено на рис. 2.

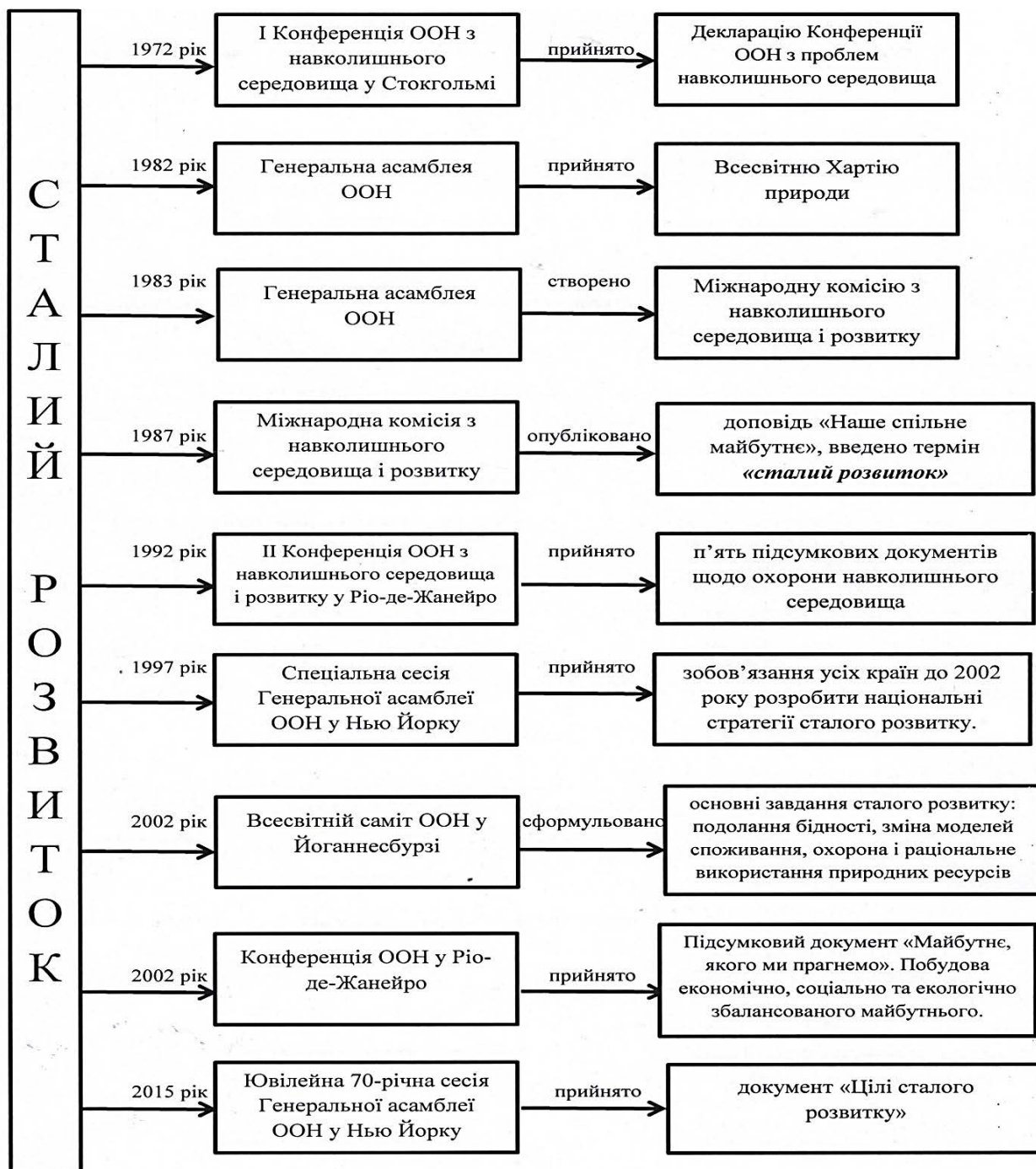

Рис. 2. Етапи становлення концепції сталого розвитку

Джерело: сформовано автором за [8]

На початку 70-х років світова спільнота почала активно обговорювати екологічні проблеми, але не пов'язувала їх із необхідністю збалансованого поєднання і розв'язку ще й економічних та суспільних проблем. Подальші обговорення стану екології поступово призвели до висновку, що «глобальний стан навколишнього середовища продовжує погіршуватися... і серйозні екологічні проблеми, як і раніше, глибоко вбудовані в соціально-економічну структуру країн у всіх регіонах» [8]. У 2002 р. на Всесвітньому

саміті ООН у підсумковій декларації прийнято завдання для досягнення сталого розвитку – подолання бідності, зміна моделей споживання та охорона і раціональне використання природної ресурсної бази. Остаточне утвердження концепції сталого розвитку віднайшло своє відображення у документі, який був прийнятий на ювілейній 70-й сесії Генеральної Асамблеї ООН у 2015 р., – «Цілі сталого розвитку». Визначено 17 основних цілей, які є цілями людства і демонструють усесвітній характер [11].

Кожна глобальна ціль розглядалася з урахуванням специфіки національного розвитку. У рамках відкритого процесу контекстуалізації завдань цілей сталого розвитку працювала група високого рівня, 17 робочих підгруп (відповідно до кожної цілі) та проведено 32 круглі столи.

Результатом остаточного прийняття даної концепції в Україні на законодавчому рівні став Указ Президента України № 722/2019 від 30 вересня 2019 р. «Про Цілі сталого розвитку України» на період до 2030 р. Указом визначено підтримати викладені у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» проголошені Резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 р. № 70/1 глобальні цілі сталого розвитку до 2030 р. та

результати їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України та забезпечення дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 р. [10]. Адаптовані цілі з урахуванням специфіки розвитку України наведено в табл. 1.

Реалізація визначених цілей на рівні вітчизняних організацій відбувається за рахунок впровадження практик корпоративної соціальної відповідальності через їхні управлінські інструменти та ініціативи. В Україні у 2008 р. засновано експертну організацію «Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності». Мета створення Центру – впровадження практик соціальної відповідальності задля системних та якісних змін у нашій державі [12]. З 2009 р. Центр проводить щорічний конкурс кейсів із корпоративної

Таблиця 1

Узгодження цілей сталого розвитку

№ цілі	Цілі сталого розвитку	
	Зміст глобальної цілі	Зміст адаптованої цілі для України
Ціль 1	Подолання бідності	Подолання бідності
Ціль 2	Подолання голоду	Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства
Ціль 3	Міцне здоров'я	Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці
Ціль 4	Якісна освіта	Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх
Ціль 5	Гендерна рівність	Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат
Ціль 6	Чиста вода та належні санітарні умови	Забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією
Ціль 7	Відновлювальна енергія	Забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх
Ціль 8	Гідна праця та економічне зростання	Сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх
Ціль 9	Інновації та інфраструктура	Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям
Ціль 10	Скорочення нерівності	Скорочення нерівності
Ціль 11	Сталий розвиток міст та спільнот	Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів
Ціль 12	Відповідальне споживання	Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва
Ціль 13	Боротьба зі зміною клімату	Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками
Ціль 14	Збереження морських екосистем	Збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку
Ціль 15	Збереження екосистем суші	Захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття
Ціль 16	Мир та справедливість	Сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях
Ціль 17	Партнерство заради розвитку	Зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку

Джерело: складено автором на основі [10; 11]

соціальної відповідальності, який присвячений упровадженню Цілей сталого розвитку в Україні.

Авторами проаналізовано практики КСВ, запроваджені українськими компаніями за останні чотири роки (рис. 3).

У рамках досягнення цілей 3, 4, 8, 10, 12 практики КСВ носять системний характер. Нестабільним показникам упровадження «соціальні ініціативи зі зміцнення здоров'я» (Ціль 3) та «підвищення якості освіти» (Ціль 4) вітчизняні організації найбільше приділяли увагу в 2016 та 2019 рр., питанням гідної праці та скорочення

нерівності (Цілі 8, 10) у 2018 та 2019 рр. приділяється уваги менше, ніж у попередні роки аналізованого періоду.

Консолідований показник найпоширеніших практик корпоративної соціальної відповідальності, запроваджених в Україні, дав можливість виявити найпопулярніші заходи щодо впровадження соціальної відповідальності (рис. 4) та основні тенденції запровадження практик корпоративної соціальної відповідальності.

Зі здійснених за проаналізований період із 2016 по 2019 р. 116 ініціатив найбільшу увагу

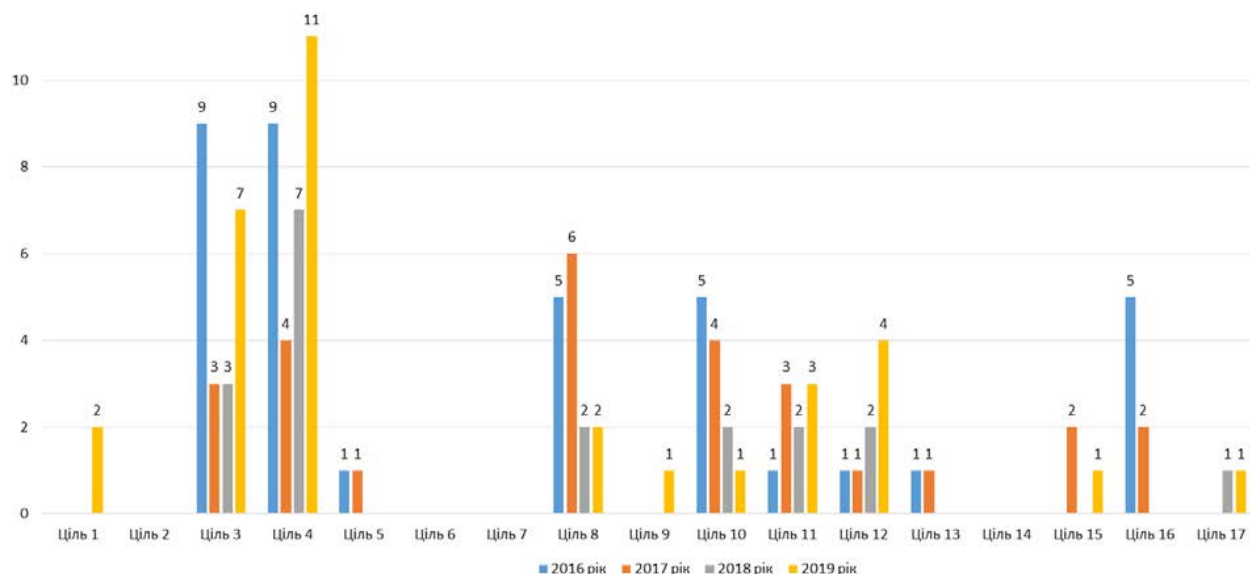

Рис. 3. Практики КСВ у контексті Цілей сталого розвитку в Україні

Джерело: складено автором на основі [13–16]

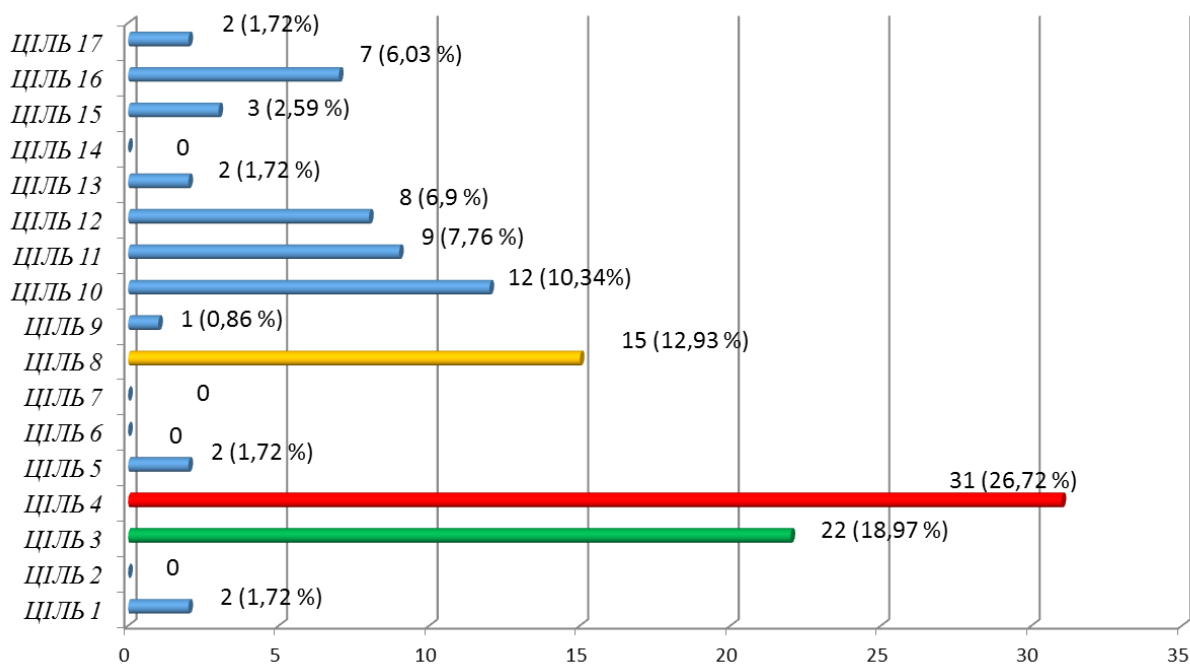

Рис. 4. Консолідований показник найпопулярніших практик КСВ за 2016–2019 рр.

Джерело: сформовано автором за [13–16]

українські організації приділяли заходам, спрямованим на реалізацію цілей із забезпечення: якісної освіти (Ціль 4) – 31 захід (26,7%); зміцнення здоров'я (Ціль 3) – 22 практики (18,97%); гідної праці та економічного зростання (Ціль 8) – 15 ініціатив (12,93%); скорочення нерівності (Ціль 10) – 12 заходів (10,34%); сталого розвитку міст та спільнот (Ціль 11) – 9 заходів (7,76%); відповідального споживання (Ціль 12) – 8 заходів (6,9%).

Водночас залишилися осторонь такі гострі проблеми для нашої держави, як питання подолання голоду (Ціль 2), забезпечення чистоти води та належних санітарних умов (Ціль 6), відновлювальної енергії (Ціль 7) та збереження морських екосистем (Ціль 14).

Можемо констатувати, що заходи в рамках Цілей сталого розвитку №№ 3, 4, 8, 10, 11, 12 носять постійних характер, у рамках цілей №№ 1, 5, 9, 13, 15, 16, 17 – епізодичний, а цілі №№ 2, 6, 7, 14 залишилися поза увагою вітчизняних підприємств (інформацію про запроваджені ними заходи у звітах не відображено).

За результатами проведеного аналізу можемо стверджувати, що вітчизняні організації готові до активного запровадження практик

КСВ, проте надають перевагу тим заходам, які можуть реалізувати, зважаючи на власні економічні, виробничі та кадрові ресурси.

На нашу думку, варто звернути увагу на такі стратегічно важливі напрями діяльності, як збереження чистоти водних ресурсів, забезпечення належних санітарних умов населення, впровадження і використання джерел відновлюваної енергії, адже, за даними Державної служби статистики та Міністерства аграрної політики та продовольства України, показник споживання м'яса, молока, фруктів у розрахунку на одну особу на рік у 2015 р. був нижчим за рівень науково обґрунтованих норм. Лише 50% сільського населення мають доступ до безпечної питної води та економічно доступної питної води гарантованої якості, частка скидів стічних вод у загальному обсязі скидів становить 15% [9]. Але ці напрями діяльності важко реалізувати окремим організаціям без цілеспрямованої державної економічної та соціальної політики.

У 2019 р. практики КСВ запроваджували компанії, що ведуть свою діяльність у різних сферах економіки, проте спільною їхньою рисою є те, що вони є провідними у своїй галузі (табл. 2).

Таблиця 2

Компанії, що запроваджують практики КСВ

Вид діяльності компанії	Назва компанії	Пріоритетність у реалізації практик КСВ
Оператори зв'язку та медійні компанії	ПрАТ «Київстар» 1+1 медіа Датагруп Lifecell	Цілі 3, 17 Ціль 11 Ціль 3 Ціль 4
Торговельні мережі і компанії	Метро кеш енд кері Україна ГК «Фокстрот» Ашан рітейл Eva Watsons Україна	Ціль 12, 17 Ціль 15 Ціль 12 Ціль 3 Ціль 4
Аграрні компанії	Агрофорт Goodvalley Астарта-київ Syngenta	Ціль 12 Ціль 08 Ціль 4 Ціль 8
Фінансово-кредитні установи, аудиторські та консалтингові компанії	Альфа-банк ПУМБ Deloitte	Ціль 1 Ціль 4 Ціль 11
Виробництво продуктів харчування	Nestle Кока-кола Беверіджис Україна	Ціль 3 Ціль 4
Енергетичні та металургійні компанії	ДТЕК Метінвест ДП «НАЕК «Енергоатом» ПАТ «Запоріжсталь» ПАТ «Концерн ГАЛНАФТОГАЗ» (ОККО) Прикарпаттяобленерго	Ціль 4 Ціль 4 Ціль 9 Ціль 11 Ціль 12 Ціль 3
Розроблення програмного забезпечення	ЕРАМ Україна IT.Integrator Softserve	Ціль 4 Ціль 4 Ціль 4
Логістичні компанії	Нова пошта	Ціль 4
Маркетингові компанії	Isobar Ukraine	Ціль 10

Джерело: сформовано автором за [16]

Серед представлених компаній мала частка представників малого та середнього бізнесу, що може бути зумовлено такими причинами:

- необхідністю нести додаткові фінансові витрати на реалізацію таких практик;
- малою обізнаністю з даного питання;
- відсутністю ініціативи власників компаній та практичних навиків щодо здійснення даної роботи.

Проте, незважаючи на це, суспільство визнало, що корпоративна соціальна відповідальність – це необхідний чинник розвитку як для власників компаній, державних інститутів, так і для суспільства у цілому. Поєднання інтересів усіх сторін зумовлює необхідність запровадження практики корпоративної соціальної відповідальності, яка спрямована на досягнення соціальної злагоди і затверджених Цілей сталого розвитку.

Висновки з проведеного дослідження.

Отже, концепція сталого розвитку являє собою певну модель управління організацією, що дає змогу вести ефективну діяльність на засадах урахування усіх інтересів суспільства. Визначений Україною курс на забезпечення сталого розвитку національної економіки тільки підтверджує необхідність запровадження вітчизняними організаціями практик КСВ, що знаходить своє відображення в різних соціальних ініціативах. Важливим кроком та перспективою подальших досліджень для реалізації Цілей сталого розвитку буде розроблення деталізованих механізмів та інструментів запровадження практик корпоративної соціальної відповідальності в діяльність компаній малого та середнього бізнесу та активізація наявних практик великих компаній.

Список використаних джерел:

1. Elkington J. Towards the Sustainable Corporation: Win-Win-Win Business Strategies for Sustainable Development. *California Management Review*. 1994. Vol. 36. № 2. P. 90–100.
2. Kaptein M. Sustainability management, balancing conflicting economic, environmental, and social corporate responsibilities. *Journal of Corporate Citizenship* 2001. Vol. 1. № 2. P. 91–106.
3. Dyllick T., Hockerts K. Beyond the Business Case for Corporate Sustainability. *Business Strategy and the Environment*. 2002. № 11. P. 130–141.
4. Steurer R., Langer M., Konrad A., Martinuzzi A. Corporations, Stakeholders and Sustainable Development I: A Theoretical Exploration of Business Society Relations. *Journal of Business Ethics*. 2005. Vol. 61. № 3. P. 263–281.
5. Elkington. J. Cannibals with forks – Triple bottom line 21st century business. Toney Creek. CT New Society Publishers, 1997.
6. Цілі сталого розвитку та їх адаптація для України. URL : <http://www.sd4ua.org/shho-take-stalij-gozvitok> (дата звернення: 20.01.2020).
7. Що таке сталий розвиток? URL : <http://www.un.org.ua/en/45-temp/1484-2012-06-11-14-41-36> (дата звернення: 20.01.2020).
8. Що таке сталий розвиток. Принципи та історія. URL : <http://www.sd4ua.org/> (дата звернення: 20.01.2020).
9. Цілі сталого розвитку в Україні. URL : <http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments> (дата звернення: 20.01.2020).
10. Указ Президента України №722/2019 від 30.08.2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». URL : <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (дата звернення: 20.01.2020).
11. Глобальні цілі сталого розвитку 2015–2030. URL : <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html> (дата звернення: 20.01.2020).
12. Відповідальна поведінка бізнесу в Україні. URL : <http://csr-ua.info> (дата звернення: 20.01.2020).
13. Практики КСВ в Україні 2016 / за ред. М. Саприкіної ; Центр «Розвиток КСВ». Київ, 2016. 100 с. URL : <http://csr-ua.info/csr-ukraine/library/praktyku-ksv-v-ukrayini-2016> (дата звернення: 08.01.2020).
14. Практики КСВ в Україні 2017 / за ред. М. Саприкіної ; Центр «Розвиток КСВ». Київ, 2018. 88 с. URL : http://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2018/05/2017_konkurs_keysov_preview.pdf (дата звернення: 08.01.2020).
15. Практики КСВ в Україні 2018 / за ред. М. Саприкіної ; Центр «Розвиток КСВ». Київ, 2019. 68 с. URL : <http://csr-ua.info/csr-ukraine/wp-content/uploads/2019/07/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81-%D0%BA%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%96%D0%B2-2018-1.pdf> (дата звернення: 08.01.2020).
16. Практики КСВ в Україні 2019 / за ред. М. Саприкіної ; Центр «Розвиток КСВ». Київ, 2019. 152 с. URL : <http://csr-ua.info/csr-ukraine/library/csr-cases-2019> (дата звернення: 08.01.2020).

References:

1. Elkington J. Towards the Sustainable Corporation: Win-Win-Win Business Strategies for Sustainable Development. *California Management Review*. 1994. Vol. 36, № 2. P. 90–100. (in English)

2. Kaptein M. Sustainability management, balancing conflicting economic, environmental, and social corporate responsibilities. *Journal of Corporate Citizenship* 2001. Vol. 1., № 2. P. 91–106. (in English)
3. Dyllick T., Hockerts K. Beyond the Business Case for Corporate Sustainability. *Business Strategy and the Environment*. 2002. № 11. P. 130–141. (in English)
4. Steurer R., Langer M., Konrad A., Martinuzzi A. Corporations, Stakeholders and Sustainable Development I: A Theoretical Exploration of Business Society Relations. *Journal of Business Ethics*. 2005. Vol. 61. № 3. P. 263–281. (in English)
5. Eikington. J. (1997). *Cannibals with forks – Triple bottom line 21st century business*. Toney Creek. CT New Society Publishers. (in English)
6. Tsili staloho rozvytku ta yikh adaptatsiia dlia Ukrainy [Online]. – Retrieved from: <http://www.sd4ua.org/shho-take-stalij-rozvitok>. (in Ukrainian)
7. Shcho take stalji rozvytok? [Online]. – Retrieved from: <http://www.un.org.ua/en/45-temp/1484-2012-06-11-14-41-36>. (in Ukrainian)
8. Shcho take stalji rozvytok. Pryntsypy ta istoriia. [Online]. – Retrieved from: <http://www.sd4ua.org>. (in Ukrainian)
9. Tsili staloho rozvytku v Ukraini. [Online]. – Retrieved from: <http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments>. (in Ukrainian)
10. Presidential Decree on the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period up to 2030 №722 / 2019 of 30.08.2019 [Online]. – Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (in Ukrainian)
11. Global Sustainable Development Goals 2015-2030 [Online]. – Retrieved from: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>. (in Ukrainian)
12. Vidpovidalna povedinka biznesu v Ukraini. [Online]. – Retrieved from: <http://csr-ua.info>. (in Ukrainian)
13. Saprykina, M (Eds.). (2017) *CSR Practices in Ukraine 2016*. Tsentr “Rozvytok KSV”. – Kyiv [Online]. – Retrieved from: <http://csr-ua.info/csr-ukraine/library/praktyky-ksv-v-ukrayini-2016>. (in Ukrainian)
14. Saprykina, M (Eds.). (2018) *CSR Practices in Ukraine 2017*. Tsentr “Rozvytok KSV”. – Kyiv [Online]. – Retrieved from: http://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2018/05/2017_konkurs_keysov_preview.pdf. (in Ukrainian)
15. Saprykina, M (Eds.). (2019) *CSR Practices in Ukraine 2018*. Tsentr “Rozvytok KSV”. – Kyiv [Online]. – Retrieved from: <http://csr-ua.info/csr-ukraine/wp-content/uploads/2019/07/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81-%D0%BA%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%96%D0%B2-2018-1.pdf>. (in Ukrainian)
16. Saprykina, M (Eds.). (2019) *CSR Practices in Ukraine 2019*. Tsentr “Rozvytok KSV”. – Kyiv [Online]. – Retrieved from: <http://csr-ua.info/csr-ukraine/library/csr-cases-2019>. (in Ukrainian)